

Èse de două ori in septemana: **Joi-a** si **Dominec'a**; era candu va pretinde importantia materieloru, va esi de trei sên de patru ori in septemana.

Pretulu de prenumeratiune,
pentru Austria:
pe anu intregu . . . . . 8 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . . . 4 fl. v. a.
„ patrariu . . . . . 2 fl. v. a.
pentru Romania si strainetate:
„ anu intregu . . . . . 12 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . . . 6 fl. v. a.

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. core spundinti ai nostri, si de a dreptulu la Redactiune **Stationsgasse Nr. 1**, unde sunt a se adresă si corespondintiele, ce privescu Redactiunea, administratiunea sêu speditur'a; câte vor fi nfrantate, nuse vor primi, era cele anonime nu se vor publică

Pentru **anuncie** si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde câte 7 cr. pe linia; repetirile se facu cu pretiu scadutu. Pretulu timbrului câte 30 cr. pentru una data se anticipa.

Invitare de prenumeratiune

la

„ALBINA“

pe patrariulu de la 1. aprilie, ce tocmai incepe, cu pretiulu si in conditiunile de pana acuma, precum se vedu acelea mai susu in fruntariu.

Budapesta, in 2/14 aprilie n. 1875.

Siedinti'a de ieri a casei reprezentative unguresci, pe ne-asteptate ni nascu unu *puu de conflict nationale*, carele pe data provocă una furtuna magiara, cu fulgere si tresnete, spre bucuria copiiloru si scandalizarea betraniloru!

Ajungendu la ordinea dilei caus'a casei teatrului magiaru nationale, pe care casa din fondulu teatrului s'a pusu s'o edifice min. de mai nainte c. *Szapáry*, fora invoirea tierii prin Dieta, sub a carei dispozitiune si controla stă fondulu aceluia teatru, — dlu Dr. *Mileticu* profită de acest'a, cum credemu noi, reu alésa ocaziune, pentru d'a impută domniloru magiari de la putere, *nedreptatea ce facu nationalitatiloru nemagiare prin denegarea de ajutoriu pentru cultura loru nationale*, precandu atât'a sacrificia chiar pentru petrecerile loru proprie nationali.

Din partea magiara se respinse imputatiunea nepotrivita si — tendinti'a d'a provocă certa nationale.

Dar se sculă dlu Dr. *Polit* si isbi si mai reu in staruintiele magiariilor de a pface acest'a tiera poliglota in tiera numai magiara, numai a nationalitatei magiare.

Acésta infruntare fu chiar oleu in focu si flacar'a d'o data se aieptă pan' la ceriu!

Ministrulu *Tisza*, asiă se vede că abiă a apucatu ocaziunea, pentru d'a spune lumii, ce infricosiatu erou politicu este elu! Responsulu lui culmină in dechiaratiunea, că — dlu *Politu* pôte sê vorbésca aci in Dieta cum va voi, căci lu-scutesce santuariulu Casei; dar — sê nu se incerce a vorbi in asemenea tonu afara, căci pe data se va convinge, că *natiunea magiara are puterea d'a sfarima pre inamicii seil*.

La acésta frasa fora base — multi-mea prorupse in cele mai frenetece si

lunghe aprobări. Triumfulu magiaru fu — pre câtu de estinu, pre atâtu de mare, pre cum vom vedé la timpulu seu din reportulu nostru despre acea siedintia.

Astadi insa dlu *Mocsáry* in organulu stangei extreme cam devalvă reu valórea aceluia triumfu, spunendu fórte cu dreptu ce gresiéla mare a facutu cei doi serbi prin provocarea neoportuna, si ce absurditate a comisu dlu min. *Tisza* prin nefundat'a sa respicare!

Romanii, câtu au fost de facia, nefiindu inciatu despre planulu celoru doi serbi, au remasu passivi.

Nici o data astfelu de cavalcade partiali nu potu sê aduca fructe bune.

* * *

Dupa scirile ce ni aducu foile magiare, Romanii ardeleni au tîenutu dominec'a trecuta o conferintia politica in *Alba-Iulia*. La acésta conferintia au fost invitati la 30 inși din tóta pârțile Transsilvaniei, in se prezentara abiă 18. Conferintia a fost secreta. Resultatulu consultariloru e: Clubulu romanu din Clusiu, pe basea proieptata de elu si publicata si in foia nóstre, sê convóce la Sibiu conferintia a tuturor Romaniloru Ardeleni, fora diferintia de colóre politica, si anume calu pacinu cu 40 de dile nainte de inceperea alegeriloru dietali. Informatiuni directe n'am primitu inca.

* * *

Buletinulu oficial, „B. P. Közlöny“, in nrulu de dominec'a trecuta aduce denumirile de notari publici. Intre cei den umiti, la nru 189, aflamu si *siesse* romani, si anume: in Abruđu — *I. Trifanu*, subjude reg; in Beiusi — *G. Horvatu*, jude la trib; in Aiudu — *Alex. Foliovicu*, concipistu ministeriale; in Oravitia — *Dr. A. Maniu*, avocat; in Sighisiora — *A. Horia*, adv. si concipistu la curia; in Temisiora — *I. Missicu*, avocat. Afora de cei 189, publicati in foia oficiala, dupa cum suntemu informati, ar mai fi denumiti inca cinci deputati dietali, intre cari sunt si *trei* romani, si anume: *D. Bonciu* in Aradu, *P. Nemesiu* in Alba-Iulia si *M. Besianu* in Lugosiu. Peste totu s'au implenitu deci 194 de posturi, din cari 73 s'au implutu prin amplotiati de statu, 100 prin advocati, 7 prin deputati, ér restulu prin amplotiati municipali. — Notarii publici si vor incepe activitatea cu prim'a augustu a. c.

Articlu fora titlu, séu Fatalitate fora nume!

Verpeletu, in 1/13 aprilie 1875.

I. Noi am disu, atunci candu a fost vorb'a despre componerea noului ministeriu magiaru, — am sustienutu cu tóta apesarea cuventulu atunci, candu list'a ministriloru nuoi a esitu la lumina, — am repetitu dupa instalarea in oficiu a acestui ministeriu, că — *este o mare nenorocire publica remanerea dlui Aug. Trefort in fruntea afa-ceriloru culturii si instructiunii publice*; pentru că s'a doveditu la tóta ocaziunea, cumca densulu n'are — *anima séu pricepere pentru cele mai sacre interese culturale ale popóraloru nemagiare, cari compunu majoritatea patriei, si specialminte n'are anima séu pricepere pentru interesele vitali ale popó-rului romanu, care face a cincea parte a tiereloror corónei unguresci*.

Èr candu esi in publicu faim'a, că — nu numai dlu *Trefort* a remasu ministru in acelu ministeriu, ci si secretariulu seu de statu de pona aci, dlu *Geonu Tanárky*, are sê remana in postulu acest'a, si candu curendu dupa acésta se adevéri faim'a, am suspinatu din anima patriotica: *Acésta este o adeverata fatalitate, căci acestu omu, judecandu din multe fapte ale sale, nu pôte suferi, uresce pre Romani si — desléga si pune la cale causele lor cu puterea patimei, nu a animei, mintei si in-tielectiunii!*

In fine, candu se sciú, că si la ministeriulu de interne, intru carele, dupa nou'a situatiune, dupa delaturarea lui — *„Trénc'a-Flénc'a“* de *Szapáry*, si instalarea lui *Col. Tisza* in acelu scaunu, incepuseramu a sperá multu — nu pentru caus'a nationale de a dreptulu, ci pentru caus'a moralei, onorei si ordinei publice, prin sustinerea cu seriozitate a legiloru facia de poporu si scaparea acestui'a de desperatiune, si a tierii de — *eventuali catastrofe*, candu — dicemu — se sciú că la acestu ministeriu dlu b. *Gabrielu Kemény* este pusu secretariu de statu, sentiramu in tóta fiinti'a nóstra si pronunciaramu cu francheti'a omului resolutu d'a-si spune temerea cu orice pretiu, că — *o combinatiune gresita de*

susu, séu unu fatum, inca mai inaltu, ce ésa din socotelele ómeniloru, nu vré, nu permite inca — Ddiu scie pona candu! — *apropriarea si impecarea intre natiunea magara de la putere si intre natiunea romana, ce se lupta pentru drepturi politice-nationali si-si reclama putetiunea ce-i compete in patri'a comuna!* Pentru că, dupa faptele si manifestatiunile sale din totu trecutulu seu, baronulu *G. Kemény* este conosciutu Romanimei intregé, dar celei din Transilvania deschilinitu, ca *inamicu de mórte alu tuturor tendintiloru nationali, màcar câtu de leiali si indreptatite — ale Romaniloru!!*

Spre molcomirea temeriloru si ingrigriloru nóstre ni s'a disu din pârți mai aprópe de fruntasii guvernului cumca — *faptele, urmárilé voru dovedí, că vóint'a rea nu va aflá basa si elementu in guvernulu de astadi, si a nume că Romaniloru nu se va dá causa de a se poté plange de dusman-ta sistemateca din partea celoru astadi la putere.*

Nu ne-am molcomitu, dar resonului politicu ne-am plecatu, si — invoitu, a asteptá si a observá pornirile fapteece, si a judecă dupa acelea.

Astfelu ni-am suspinsu si mai de parte continuarea *consideratiuniloru nóstre politice*, ce incepuseramu in primii nri ai foiei nóstre de estu timpu, dar la inceperea crizei misteriali, intru interesulu causei nóstre — ii-am fost intreruptu.

Asiă credemu, că dupa totu trecutulu nostru, nime cu minte si de omenia sub sóre, nu pôte fi indreptatitu a supune despre noi, că ni vomu inchide ochii de naintea faptelor positive, si — de dragulu oricui in lume, *vomu tacé asupr'a reului*, séu dóra chiar, in modulu ticalosiloru de mameluci, *vom tacé reulu de bine, apesarea de redicare, pornirea inamica de — apropiare fratésca!*

Astfelu standu lucrurile, éta ce avemu astadi de constatatu si marcatu; éta ce avemu a spune despre aparitiunile invederate din partea noului guvernii, séu — mai dreptu vorbindu, din partea veninului vechiu, intratu in va-

FOISIORA.

ACTIVITATEA

Vicariiloru foranei episcopesci gr. cat. din districtulu Naseudulu, dela infantierea vicariului pana la Vicariulu Anchedimu Popu inchisive.

III. Vicariulu I. Nemesiu.

—Urmare.—

14. Beserice noué, din materia solida, sub acestu vicariu s'au edificatu in *Mocodu, Feldru* si *Rodna*, aici din nescari muri remasi din vechime si redicati dóra in sut'a a 13. si a 14. de lucratori báliloru, despre cari face amentire sê *Roger*, fost canonicu in Oradea-mare si captivu la Tataři. Se prespune că acei muri sunt remasitiile unei beserice, facute de baiasi si ruinata prin invasiunile Tata-riiloru.

15. Unu *Ioanu Mironu* din Naseudu, cu soci'a sa, ne-avendu prunci au testatu mosió-r'a ce o aveau beserice. Comandantele *Széczen* pornindu din principiulu, că granitariii n'au dreptu a face testamentu si a testá, a voitu a o ocupá pre sém'a erariulu militare. Vic. *Nemesiu* in se fece o r eprezentatiune la inaltele locuri militari, in care aretá, că locuitorii din valea *Rodnei* au fost omeni liberi si prin

urmare s'au bucuratu de dreptulu de a dispune despre averea loru miscatória si nemiscatória, si motivandu necesitatea unui capelanu in Naseudu de una parte, de alta parte neajunsulu venitureloru parochiali de a sustiené pre acest'a, cerú amentit'a mosióra pentru capelanu, carea prin ordinatiunea comandei supreme militari din 10 augustu 1808 s'a si lasatu in folosirea capelanului, care o folosesce pana aci si este separata de sesiunea vicariala, fosta a Lupului séu *Antonu Farkas*.

16. In a. 1817, candu Maiestatea Sa Imp. *Franciscu I.* a onoratu cu inalt'a sa presentia Naseudulu, si s'a induratu a cercá si beserice gr. cat., in memori'a primirei fórte leiali din partea granitariiloru, a tramisu portretulu seu si a Imperatesei *Carolina Augustina*, cari venira in vér'a an. 1819. Acésta a datu ansa la o serbatoru, la care a concursu afara de intréga preutimea, oficialii militari si reprezentantii tuturoru comeniloru, statatori din betrani, fetiori si fete alese, episcopulu rom. *Alesandru Rudnai* si generalulu de brigada *Leng*. Cu ocaziunea acestei serbatori, dupace portretele s'au dusu in beserice'a nostra, aducendu-se éra indereptu dupa finirea culturii divinu si locandu-se in cas'a educatória mili-

tare, vicariulu *Nemesiu* a tîenutu o cuventare amesuratu serbatorii, si ca memori'a acelei dile sê se pastredie, s'a decisu sabornicesce, ca sum'a de 150 fl. m. c. ce a intrecutu din colect'a facuta dela personele besericesci pentru ospetiulu dilei, sê se eloce ca capitalu, ér interesele sê se dée alumniloru pentru unu mialu, care s'a si datu pana in dilele Vicariului *Marianu*. Acésta, nu sciú din ce cauza, nu a mai vrutu a dá bani pentru numitulu scopu, fara a incasatu capitalulu si in tom'n'a anului 1845 i-a daruitu profesoriloru *Barnuti* si *Moldovai*, cari in urm'a procesului avutu cu episcopulu remasese fara pane. — Acestea ar fi cele facute si intreprinse de vicariulu *Nemesiu* in tempulu administratiunei sale dela a. 1801 — 1834, adeca in 33 ani.

Ci acum sê vedemu scaderile lui:

a) A fost unu omu dela natura de totu capriciosu si contumace in apesarea pareriloru sale; nu cedeá elu nemenui, sê fia fost acelu ori cine, chiar si episcopulu seu se opunea in multe si dela acest'a a si capetatu in mai multe renduri aspre esprobári.

b) Egoistu; numai ce facea dinsulu érá bene, ori ce facea si lucrá altulu, nu-i placea.

c) Plecatu la certa pentru tóte nemiciure-

lo. Acésta a fost caus'a de cu mai multi oficiali militari a avutu certe si conflicte personali, ma cu unii a venitu pana la cele fisisce. Asiă de es. cu capitanulu *Branovázsky* s'a luat de peptu, ce s'a finitu cu aceea, că vicariulu s'a pedepsitu cu arestu de casa de o luna de catra Episcopulu seu, ér capitanulu cu arestu la profosu si cu stramutarea dela compani'a *Mocodului* la a *Monorului*. — Pre *Ioanu Antonu*, fetiorulu preutulu *Demetriu Antonu*, care a fost catechetu la scolele normali si in institutulu domesticu militaré, l'a palmuitu. Fiindu acusatu la episcopulu, si-a capetatu pedeps'a meritata. — Cu capelanulu seu *Cirilu Dunca* si cu profesorulu si preotulu *Ioanu Marianu* a avutu procese scandalóse.

d) Cu preutii, cantorii, fetii si curatori besericesci a fostu de totu duru, cörendu dela dinsi o subordine militare órba. Acestea ca fosti soldati nici i-au denegat'o — desi pre unii preoti ii-a tîenutu in arestu cu septemanele, — afara de preotulu *Pantelemonu din Zagra*, care dupace a siediutu câteva septemani in siopru — acest'a érá loculu detienirii — perdiendu-si pacienti'a, candu a esitu odata vicariulu din casa, a voitu sê-lu lovésca cu unu lemnu in capu, ce i-s'ar fi si intem-

sulu nou, de ale cărui efekte noi din capul locului atât de multu ne-am temutu.

In nrulu precedentu am indegatatu, dar n'am specialisatu si censuratu acele aparitii, pentru că — precum am observatu acolo, ne-am temutu, nu cumva prospet'a dorere, in contra dorintei si propusului nostru de astadi, sè ne faca *pré amari*, si judecat'a noastră dóra *essalata séu essagerata*.

Am fugitu din capitala; ne-am retrasu pre d'oué-trei dile la tiéra, in sen-guretatea cea mai liniscita, pentru ca — nevedindu pre nimenea, ne audiendu vócea nimenui, ce ar fi potutu sè ne mai irite, astfeliu sè ni recâscigamu si pas-triamu calmulu spiritului si alu sentie-menteloru; cãci — vai de omulu, carele fora acestu calmu se va pune sè faca politica! Noi credemu că ni l'am recâscigatu si pastratu. Ne provocamu la form'a si la cuprinsulu acestui articlu.—

Mai antaiu de tóte, chiar in primele dile ale essistintiei noulu guvernii, chiar pre candu se sfortiá a-si-cãrpi *partu'a*, botesata „*liberale*“ pona inca a nu i conósce elementele. — dlu ministru *Trefort* ne surprinse cu o lista de *cãrti romane proscrite*, publicandu-si lista in tipu da *imputatiune autonomiei nostre bisericesci-scolari*, decretandu acele *cãrti de inamice* statului magiaru, ér autonomi'a nostra suspicionand'o de sustien-tória si naintatória a tendintieloru inamice ale aceloru *cãrti*.

Decretarea aceloru *cãrti de — inamice statului nostru publicu*, este — linu judecata, *absurditate*; ér form'a de suspi-tiune, ce se aruncá asupr'a autonomiei nostre bisericesci, este — de totu simplu luata, o *malitia nesocotita*.

Noi suntemu convinsi, că acele *cãrti*, supuse censurei unui juriu de barbati de adeverata cultura si sciintia, barbati nepreocupati de patim'a unui siovinismu orbu: nu se voru afiá de feliu periculóse statului nostru ca statu de dreptu; si de asemenea noi suntemu convinsi, că suspi-tiunea aruncata de dlu *Trefort* si cu *Tanárky* alu seu — asupr'a supremeloru nostre autoritati bisericesci, de tóta lumea onorabile si rationabile, cátu va conósce imprejurãrile reali, s'ar respinge ca o impertinentia politica; mai vertosu candu i-am dovedi, cea-ce potemu do-vedi, cumca chiar inspectori scolari de alui *Trefort* au introdusu un'a séu alt'a, dintre acele *cãrti* proscrite, in scólele de sub inspectiunea loru.

Actulu dlui *Trefort* este si remane, cum lu-tacsaramu noi in nrulu prece-dente, o *palma provocatoriá* a ministru-lui magiaru de culte — peste faci'a Ro-manimeii din patria.

Vine alu *duoilea actu*. Dlu *Trefort* si cu *Tanárky* alu seu — propune Die-

tei patriei unu proiectu de lege *pentru pensiuuni si subventiuuni pe sém'a invetia-toriloru dela scólele poporali*. Aci — cu *desconsiderarea absoluta a autonomiei nostre bisericesci si scolari*, garantate prin lege, anume si espresu prin art. IX. dela 1868 si prin Statutulu org. subscrisu de Msa Regele, dispune si in privinti'a in-vetiatoriloru nostri confesionali, de a caroru subsistintia chiar ministeriulu d-lui *Trefort* nu s'a ingrititu si nu va sè scia nemica; dispune asiá-dara curatu numai pentru de a ni violá dreptulu si de a ne incurcá si confunde totu mai multu; si asiá aduce legelatiunea patriei, de a i se face medilocitória pentru unu scopu neleiale si memorale.

Ce alt'a va sè dica acést'a, decãtu o *lovitura cu pumnulu cumplutu* in drep-turile si interesele nostre, pre cari noi le tieneamu asocurate prin legea tierii! —

In fine urmá actulu de incoronare alu dusmaniei si reutetei ministeriulu nostru de culte, actulu ce publicaramu verbalmente in fruntea nrulu precedentu, oprirea gimnasiulu si bisericeii nostre din Brasiovu d'a mai primí spre sustie-nerea sa — *subventiunea* ce de atãti'a ani, chiar si sub absolutismulu Austriacu, i-o intindea Romania libera!

Acestu actu l'am disu a fi — *cutitu in anim'a nostra*; adaugemu că este — nu numai inamicu si barbaru, dar totu o data *nepoliticosu, neintieptu* si chiar *prostu*, nemicu mai pucinu calificatu, de cátu d'asi ajunge tient'a!

Dupa noi, unui ministru cu astfeliu de acte, nu la putere, ci cu totulu ai-uria i-ar fi loculu; anume acolo, unde din capulu locului trebuiáu pusi — toti cei-ce de la 1867 in cóci, prin nebuniele loru ruinara tiér'a si o compromisera in ochii intregi lumi culte, ér natiunea magiara o fecera obieptu de banuála comuna!

Unde in lume a mai veditu dlu *Trefort* si cu patimasulu seu de *Tanárky*, lucrandu si pasindu unu guvernii patriotecu astfeliu; adeca nu numai detra-gendu elu ori-ce ajutoriu din partea tierii — instructiunei unui poporu mare, alu duoilea intr'o tiéra poliglota, ci inca oprindu unui institutu alu aceluia de cul-tura, carele si-face detorinti'a conformu legii si chiamarii, oprindu-i primirea de subventiune pentru sustienerea sa — de la altu poporu amicu, séu — mácar de unde, pe cale publica si onorabile?!

Nu vede, nu pricepe dlu *Trefort*, cá prin acestu actu are sè vateme de mórte intréga natiunea romana din ori-care parte a lumii, pentru evidentea dusmania ce i dovedesce, si cá — de tóta lumea culta are sè fie tacsatu — elu, celu-ce acu cáti-va ani tacsá pre ungurii sei de „*barbari moderni*“, elu de *archibarbaru modernu*!

Dar in fine — nu vede elu, nu vedu

colegii sei, cari dóra i-au aprobatu pa-siulu, cumca prin acest'a nu-si potu ajunge scopulu — nici d'a impedeá subventiunea, nici d'a ucide acele insti-tute de cultura romana nationale! Nu vedu acesti domni, cá prin mesurile loru dusmanóse si nebunatece, din noi, ómeni naturali si sinceri, cu fórti'a vor a face ómeni sireti si rafinati; din lupt'a nostra franca, leiale, onorabile, cu fórti'a vor a face lupta *ascunsa, fariseiesca, fora consideratiuni*! Séu credu ei dóra, cá déca Romanii, din adeverata, sin-cera apretiuire a intereseloru vitali reciproce intre romani si magiari, pan' acuma — decandu cu lupt'a politica parlamentaria — s'au portatu cu cea mai sincera franchetia catra ei, cá dóra au fa-cuta acést'a din simplitate séu nebulia, si cá — ei nici nu sciú sè fie altfeliu?! Tare se insiala. Si noi — din anima cu-rata, li spunemu, că — vai de ei, déca o data prin portarea loru, vor aduce si pre Romanu la convictiunea, cumca cu ma-giarulu in modu sinceru, francu si ono-rabile — nu e d'a mai esi la cale!

Puna-se magiarii in asemenea si-tuatiune — in patri'a loru, facia de ori-ce poporu sub sóre, si apoi cugete si marturisésca — dupa a loru propria anima si minte, cá — ce telu de impresiuni, ce sentimente s'ar nasce intru ei, si cá — potea-s'ar ei candu-va impacá cu astfeliu de poporu!

Ei sciú pré bine, cá Romanulu este mai indelungu rabdatoriu, cá suferé si inghite nedreptãtirile — anume din partea domniloru magiari, intr'unu modu si o mesura, cum altu poporu in aseme-nea situatiune n'ar poté face o data cu capulu: totusi este lucru ne'ntieptu, este temerariu, este in contra naturii, a isbi in elu necurmatu si a contá la totale nesentimentu, fora tote urmãrile din partea lui.

Inchiamu, rogandu pre cei de la putere: sè se indure de noi, de sine, de patri'a comuna si de Tronu, si — sè ne scape de ómeni ca *Trefort* si *Tanárky*, sè ne scape iute, panz candu reutetea ce ei pórtá in anima, n'a ajunsu inca a-si face efaptulu ureloru dintre popóra! —

Budapesta, in 12 aprile n. 1875.

Tóta lumea politica, si cea-ce se teme de politica, este alarmata! Ei bine: Ce e? Ce s'a intemplu?

Eca ce.

Despre dlu *Bismark* — de unu timpu in cóci se scrie, că — este fórté nervosu si iritabile; ér Imperatorele *Wilhelm* — se scie cá are slabitiunea, d'a nu cutesá sè-i contra-dica si impedece activitatea.

Dlu *Bismark* pe semne — nu fora causa va fi devenitu nervosu si iritabile. Elu, candu a dictatu Franciei conditiunile de pace, cu cinci miliarde, cu cederea Alsatiei si Lorenei, cu

ocuparea unui teritoriu de 200 de mile pa-trate pan' la refuira contributiunei de res-belu, — a calculatu securissime, cá celu pu-cinu 20 de ani Francia nu se va reculege, ér intr'aceea omnipotentia Berolinului va cu-ceri si face sie vasala — tóta lumea juru im-prejuru, asiá dicendu — tóta Europa!

Dlu *Bismark* a si inceputu actiunea de cucerire. Austro-Ungaria a sentitu si sento inca amaru mau'a sa! Dar Francia, ca prin-tr'unu farmecu, iute se reculesce; cu stabili-sarea Republicei — intréga Europa incepe a senti usiurandu-i-se man'a de feru de pre spinare, influinti'a germana. Ochii popóra-loru amenintiate se atientira spre Paris. Nervii d-lui *Bismark* se incordara sè ples-nésca.

Eca iritabilitatea!

Ceoa-ce lumea laica astadi incepe a vedé, principele *Bismark* a veditu mai de nainte. De aceea elu in tóte partile si-a arun-catu latulu, pentru d'a prinde si sugrumá iute popórale, si d'a se ascurá de ele — pana a nu se redicá inca pre orizonte sórele invio-toriu si emancipatoriu alu Franciei. De aci fie-cine si-va poté splicá apucaturele Beroli-nului cu aliantia între cei trei — „*mari im-perati de la nordu*“, de aci incercãrile d'a-si face dominatória influinti'a in Oriente; de aci — desperat'a lupta cu *pap'a* si cu bisericea catolica; de aci ne'ncetatele staruinte d'a-si face — mai antaiu din *vasalii sei din Germa-nia*, apoi din Imperatulu *Franciscu Iosifu* si din Regele *Victors Emanuelu* — unelte in contra papismului; d'aci in fine — cautarea ne'ncetatu dupa nodu in papura, amestecarea acusi-acusi in *Spania* si câte alte apucature — pentru d'a se acatiá érași de Francia, pana inca nu este deplinu armata si restaurata si — pana ce nu si-a ingagiatu inca aliati se-curi! —

Germania mare si puternica, si prin vic-toriele sale *impunatoriá*, nu se sen te liniscita, ne fiindu unu anu secura, nefindu de unu poporu strainu iubita si respectata; — fi-resce, pentru cá nu a invinsu, nu s'a redicatu si nu tinde a se sustiené prin *ideis sublimi* — de cultura, perfectiune, libertate, fericitate a po-poraloru, ci — prin *fortia si jdfuire materi-ale*, de cari lumea se ingrozescé si — puru-ria luora sè scape!

In acésta neliniscire a sa si svercolire in tóte partile pentru d'a impune séu d'a cautá pretestu, dlu *Bismark* cu nervii sei iri-tati — se apucá si de *Belgia*, tieruti'a cea mai bogata si bine cármuita sub sóre, si carea ca neutrãle, stá sub scutul speciale alu dreptulu popóraloru din Europa.

Bisericea romano-catolica este inamica libertãtii — casí culturii poporaloru; dar unde libertatea este intrudusa si se sustieno, nime mai multu ca bisericea catolica scie sè profite de ea.

Acé st'a s'a doveditu de multe ori si se dovedesce eclatantmente in casulu de facia.

Corifeii catolicismului, anume cei reu persecutati in Germania pentru aderinti'a la

platu, de nu s'ar fi bagatu cu grab'a in casa. Aretandu-se lucrulu Episcopului Bobu, pre-otulu pentru acésta cautosaro s'a pedepsitu cu arestu la profosu, deunde se escortá in tóte dile la besereca. — Pre cantori si pre feti ii puneu in genunchi si-ii astringea sè siedia pre septemana la dinsulu cu mancaru loru, sub pretestu cáj debue sè pórté cerculariele episcopesci si vicariãli pana in Salva, Re-brisiora si Borgov, in adeveru inse pentru ca sè-i luore la campu si unde se poftiá. Aseme-nea indetorá pre feti si cantori a-lu duce cu trasur'a loru ori unde voiá, de es. la Blasiu, Bistritia si altu-unde, cumu si de a-i aduce totu cu trasur'a loru buti de vinu dela Medi-asiu, Blasiu etc.

c) A introdusu datin'a, ca ficure pre-otu, fetu si cantoru sè-i dõe primaver'a unu mielu, si pre care nu-lu dá din bunavointia sa, dreptu cá nu-lu astringea cu fórti'a, dar atãt'a lu-sucia si intorcea, pana candu bietulu precepandu caus'a, ca sè scape de atari suc-turi — lu-dá, si apoi avea pace.

f) Asemenea a trasu dela fiacare preotu tass'a anuale de 1 fl. 20, cr. dela cantoru 40 cr. si dela fetu 20 cr. v. v. Acésta datina dreptu cá nu o a introdusu elu, ci o a aflatu,

fiindu indatenata in tóta dieces'a, ma si epi-scopii o trageau dela preoti, cum marturisece despre acést'a si *Maioru* in istoria beserecesca si cumu se vede si din o scrisóre, ⁶⁾ aflatu in archivulu vicariãle, decopiata de vicariulu-

⁶⁾ Scrisorea amentita de autoru e scrisa cu cirile si suna:

Cinstite in Ohs. Frate!

Vredu obicinuitulu canonicesculu sa-boru mare a praznuí, si cu alte fiindu cu-prinsu, nepotendu pre diu'a cea obicinuita, am renduitu sè fia pe 29 a viitoroi luni iunie la resiedinti'a nostra in Blasiu; pe atunci dara Frati'a Ta cu causelo, ce vei avé a le indreptá, si cu canonicescile dasdiile nostre, si restantiele, fara scadere acolo te vei afiá, sub pedeps'a canonului 64 cu (66) de florinti, adu-candu si obicinuitii notarasescu si logofetiescu taleru.

Zagra, 26 aprilie 1763.

Vladic'a P. P. Aronu mp.

Vedi cronic'a Regimentului alu II-lea romanu la anulu acést'a si fug'a acestui vla-dica cu Comandirendulu Gen. Bucow dela Salva peste Somesiu.

Sirele din urma suntu cu litere. Dauna ca nu essista aceea cronic'a pré interesante. N. Tram.

Marianu de pre originale si alipita la capu-tulu istoriei beserecesci a lui Maioru, care acumu se afla la mene. In acésta scrisóre provóca episcopulu *Petru P. Aronu* pre unu protopopu, — cugetu a fi dóra celu din Naseudu — ca pre 29 iuniu din a. 1763 sè se afe in Blasiu la obicinuitulu canonicesculu saboru mare. Scrisorea acést'a e datata din Zagra si nu din Blasiu, unde se afiá scaunulu episco-pescu, si éta pentru ce: Locuitorii din valea Rodnei si-au fostu datu invoirea in a. 1761, cumca ei bucurosu voru primí greutatea de a fi soldati grantieri, éra mai tardiu la sva-tulu unoru inimici ai Romaniloru s'au opusu, punendu-so in frunte familia *Todoranu din Bichigiu* — renumita pre acele timpuri pentru avere, si indemandu si pre alti din alte comune mai alesu pre cei avuti. Regimulu voindu a ii aduce cu benole la ascultare si implinirea dechiaratiunei date din bunavointia, a recer-catu pre episcopulu, ca in societate cu gene-rãlulu *Bucow* sè-si iec ustene'l'a a morge la Na-seudu, unde vor fi reprezentantii tororu comu-neloru si cei abili de arme concentrati, pre mo-cirl'a din diosu de Naseudu. Ci n'au potutu face nemicu, mai tare ii-au intaritatu si inca in-tru atãt'a cátu ambiiu aflatu de bene a-o luá

a sanets'a cat ra Zagra, deunde a scrisu acésta scrisóre. Mai tardiu, si anume dupace veri cáti-va Todorani s'au trasu pre róta, s'au convoitu, si asiá dela a. supranumitu au servitu acestia pana la a. 1851, candu a urmatu desfiintia-rea institutului militar de grantia si pro-vincialisarea acestuia din cause inalte de statu. Se dá cu socotéla, cá la renitenti'a acést'a ar fi luatv vecinii nostru, Sasii, o buna par-teca. Din ce cause? — Cugeta-le cetitoriele.

g) Pre cei ce erau sè se chirotonésca ii detienea câte unu anu si doi la cas'a sa sub pre-testu de a li probá moralitatea, plecarea spre preotia, si de a invetiá catechismulu, si numai dupace sustieneau prob'a ii recomandá la primirea teologiei morali in Blasiu, pre-langu alaturarea ordinatiunei comãdei mili-tari, — prin carea respectiviloru se dá fa-cultate de a se preoti, — si a *protocolului de alegere luatu in faci'a locului*. Insemnu cá avea o plocare, mare a immulti preotii fara lipsu, nu numai in comunele cu d'oué beserece, cumu erá: Maierulu, Sangiogiulu, Re-brisiora, Salva si Zagra, dar si in cele numai cu o besereca, si nu numai in cele mai im-poporate, cum santu: Rodna, Telciu, Feldru, Tiba, Monoru, ci si in cele mai pucinu im-

dogm'a de infalibilitate, parte mare se refugira si-si afara adepostu in *Belgia libera*, si — pentru scopurile luptei lor in contra persecutorilor din Berlinu, recusera la *pres-s'a libera* a Belgiei libere. Prin acest'a ei incepura a se aperi de Bismark, si totu d'o data a ataca politica lui Bismark, astfelu inaugurandu o agitatie apriga in contra pericoloselor planuri si lucrari a poteriei-loru din Berlinu.

Contra acestei *cruciade* a ultramontaniloru din Belgia, ce dlui *Bismark* putea se-i fie mai indemana, mai usioru, mai naturale, de catu colosalile mediloece banali si intelectuali, de cari dispuno a raspunde pre acelasi teroru, a angagiã intrãga publicistica europãna in contra ultramontanismului si astfelu a blama si minciã pro iesuti. Dar — marele barbatu de statu, pôte pentru iritatiea nerviloru soi, pôte pentru alte motive secrete — nu adoptã aceea cale naturale, ci pasi pre calea *notelor si presiunii diplomatece*. Elu adresa *imputatiuni* guvernului regale din Belgia pentru atacurile ce i se facu in pressa acelei tieri si in fine ajunse pana a constata, cã legile essistinti in Belgia nu ajungu spre infrenarea pressei; asiã-dara ceru categoricu, ca guvernulu Belgiei se se 'ngridesca cu Camer'a sa, a *creia legi, restrigetiã de libertatea pressei!*

Candu o potere mare ca Germania, face o astfelu de pretensiune unei tiere vecine *mice*, atunci tãta lumea seie, cã vrendu se-i facea fortia morale, in realitate o amenintia si periclitã in libertatea si nependintia ei.

De aci — *alarmarea intregi lume politice din Europa!*

Belgia a respunsu d-lui *Bismark*, respingendu in termini cuventi pretensiunea si amesteculu in afacerile sale interne, si provocandu-se la neviolabilitatea autonomiei sale, garantata prin neutralitatea sa. *Germania*, o data ingagiata prin pasiulu principelui *Bismark*, lumea nu pricepe, cum: s'ar potẽ retrage fora rusine.

Eca caus'a crescerei temeriloru si alarmului.

Si acum, in mediulu acestei iritatiei, avu locu demonstrativ'a intelnire in *Venetia*, pre care — ori-cãtu diaristic'a austro-magiara se trudesce a o splicã intru interesulu paciã si a o aduce in consonantia cu planurile potericiloru din Berolinu, lumea cea mare, cea mai pucinu politicãsa si mai multu sincera si naturale, mortisiu o considera de *contraria scopuriloru si tendintelor* d-lui *Bismark*, cea-ce d'alta parte nici foile cestau mai aprãpe de *Bismark* nu se grabescu a negã!

In acãsta stare a lucruriloru, prã caracteristicu este, cã — dupa cum ni spune telegrafulu din Berolinu, vinerea trecuta aparã in fõi'u *Post* de acolo unu articlu intitulatu *„Este ire resbelu in vedere?“* care articlu puse in cea mai viua miscare si fece de cursur ile la bursa stagnara de totu Cuprinsulu acelu articlu, telegrafatu la Paris, se refusa d'a fi comunicatu publiculu; pentru cã elu — desi nu nemodilicitu, totusi *pune resbelulu in vedere!*

Apoi aceeași dopeșia adaugo, cã — principele de corona ẽr tioniã consultare cu *Bismark*, in palatulu acestuia, poã la mediulu noptii; ca — unu rezultatulu alu acestei consultatiuni anuciandu-se, cumca principele de corona va merge la *Italia*, dar o intelnire oficiala cu *Victore Emanuelu* nu va avẽ locu.

Mane-di, dupa esirea acelu articlu in *Post*, „*Nord D. Allg. Z.*“, organu ordenar-minte inspiratu de *Bismark*, veni a luã notitia de articulu alarmatoriu din *Post*, „*adeverindu din parte-si, cã „acelu articlu spune in multe privintie adeverulu,“* mai adaugendu, cã — dieu, *reorganizarea armatorulu in Fran-cia — este de caracteru noliniscitoriu!*“

Si tocmai acum, candu astfelu se dispunu lucruri le la Apusu, telegrafulu cu datulu diu 9 aprilu ni insciintia din Constantinopole, cã *marele Veziru*, luandu de motivu deplin'a insolare a Turciei, ar fi reprezentatu Sultanulu, cumca pentru Imperatiã otomana n'a mai remasu mautuire, de catu — *in arme, in resbelu!* De unde deci armarea in Oriente se face din respotiri.

Astfelu este situatiunea in momentu, precandu monarchulu nostru face vedinta Dalmatiei si fuse de se imbracisã atãtu de caldurosu cu *Victore Emanuelu*.

Ce va urmã, vom vedẽ; dar si pan' atunci, rogãmu pre stimabiliã cetitori ai Albinei, se-si aduca a minte de apreturile ce noi fecerãmu si de temerile ce noi pronunciarãmu din indemnulu caletoriei MSale, Dornitorulu nostru. —

* * *

2/14 aprilu 1875.

Dupa depesiele mai nõue, sosite ieri din *Berlin*, *Brusselsa* si *Londra*, turburarea spireteloru incepe a se asiediã, chiar si din partea prusso-germana danduse o explicatiune cãtu se pôte de nevinovata notei d-lui *Bismark*.

„*N. D. Allg. Z.*“ de ieri scrie, cã diaristic'a belgiana a interpretatu reu not'a lui *Bismark*, candu i-a atribuitu tendintia de a lovi in libertatea pressei belgiane.

Èr *Disraeli* in parlamentulu Angliei totu ieri reflectã la o interpelatiune, cumca not'a lui *Bismark* cãtra guvernulu *Belgiei* a fost numai o amicable tragere de atentime asupra eseceloru poesci.

In fine — asemenea ieri in Camer'a Belgiei, ministrulu de esterne, totu la o interpelatiune observã, cã not'a din cestiune nu este de insemnetate atãtu de serioasa, precum i se atribue. —

Ori cum se fie, dẽca pasiulu amenintatoriu din Berlinu asta data si nu va avẽ consecintie mai rele, atãt'a elu a doveditu, cã ordinea stãriloru in Europa anina de unu unicu firu, destulu de slabu. —

Dela Diet'a tieriei.

In cas'a reprezentativa a Ungariei se votedia legile pentru dãrile nõue cu gramad'a, fora de a se mai redicã voci ce ar potẽ impedeã introducerea de dari nõue si fora de a se consumã tempulu cu altu-eva decãtu totu cu votarea de dari.

In siedintia de luni, 5. l. c. s'a continuatu si finitu desbaterca asupra proieptulu de lege pentru darea de transportu ce se primã fora modificãri. S'a votatu apoi totu cu mare iutiãla si proieptele de timbru si competintie dupa rente.

Dupa acestea s'a luatu in desbatero generale prolongirea poterii legii despre darea de case de la 1868, articulu 22. La acest'a si-a redicatu vocea *St. Teleszky*, atragendu atentiunea regimulu asupra imprejurãrii, cã darea pentru case se solvesce ori sub titlulu de dare pentru chiria de pe case, ori ca dare dupa clasa in care este asiediata cas'a, fora a fi detiermuru inse cã unde este de a se aplicã un'a si unde alt'a.

La acẽsta inse raspunse min. finantioru, cã la statorirea definitivã a dãrii va cerã regimulu se delature incãtu se va potẽ atari neregularitãti, dar pan' atunci trebuie facute experimentãri, cãci costiunea e dificile.

In siedintia de marti 6 l. c. s'a votatu apoi si in speciale prolongirea articulu 22 din 1868 pentru darea de case, si apoi s'a inceputu desbatero generale asupra proieptulu de dare pentu venatorãsi armele de venatu. Acestu proieptu s'a primitu de baso a desbaterii speciale si s'au si votatu o mare parte din elu si la desbatero speciale. —

In siedintia de mercuri 7 l. c. s'a continuatu si votatu intregu proieptulu de lege pentru darea de venatu si armele de venatu. —

In siedintia de joi 8 l. c. s'au votatu legile de dare pentru lussu, precum: pentru tienerea de cai si de carote, pentru biliarde.

St. Istoczy, la inceputulu siedintiei de astadi a indreptatu cãtra intregu ministeriulu o interpelatiune in caus'a jidoviloru. Acest'a interpelatiune o motivã prin o vorbire fõrte lunga. *Istoczy* sustiene, cã jidovii au inceputu a fi ocalamitate pe Ungaria, de õra ce einu-su numai confesiune, ei sunt o *casta*, a carei membri sunt strinsu legati prin unitatea de sange, prin traditiunile ereditã, prin comuniunea de interese si prin relig'iune. Areta apoi cum sunt jidovii de netoleranti si cum prin datenele lor se tienu forte despartiti de cei ce nu-su de ai lor si cu elemente straine vinu in atingere numai pentru a-le despoiã pre acestea de avere. De aci espune cum au devenitu jidovii domni ai lumii pe terenulu economiei nationale, despoiundu poporele de avere si devenindu avuti, injuriãra apoi asupra sortii popolaru si totu mereu pentru a le ruinã, cu atãtu mai vertosu cã in tãte pãrtile s'au indasatu si diaristic'a li e in mana in tãte pãrtile. Astu-feliu atragendu atentiunea regimulu asupra jidoviloru, ca a unei plage pe poporu, interpelã cã:;) Intentinãdia regimulu se presente odata proieptulu de lege

pentru incolatu si prin acẽsta se puna capetu incãndãrii multimei de jidovi in Ungaria? — 2) Nu ar pune poedece elementeloru nejidove, daca acestea s'ar apucã se se apere pe cale pacifica contra castei jidovesci ce le sugruma? — 3) Peste totu intentionedia se-si sustiena facia de jidovi totu aceea atitudine ce s'a observatu de la emanciparea lor si carea s'a aretatã dejã cã nu aduce rezultate dorite? —

Acẽsta interpelatiune a intempinatã o recãla mare in sfetnicia si parintia patriei, si nu numai estia, dar chiar se publicistica a luatu in nume de reu acãsta pasire a dlui *Istoczy*, ba mai toti lu clasara de omu carui-a i-ar lipsi o dogã. Dovedi eclatanti acestea despre curagiulu si nependintia celor ce indrãpta destinele tieriei unguresci!

Interpelatiunea se va comunicã cu ministeriulu. —

In siedintia de veneri 9 l. c. s'au votatu proieptele de dare pentu interesele dupa capitalie, precum si intreprinderile ce-su deobligate se dẽe socõta publica. Asemenea s'a votatu se proieptulu de dare pentru consumatiunea de carne si vinu; desbatero asupra acestui proieptu s'a continuatu si finitu in siedintia de sambata, in carea n'a fost altu-eva la ordinea dilei. Desbatero peste totu a cursu rapede si fora a se fi redicatu greutãti din vre o parte. —

Temeslora, in martiu 1875.

Tenerimea este viitorulu, asiã se dice de comunu si cu totu dreptulu. Este deci de cea mai mare insemnetate crescerea teneremii pentru viãtia fie-cãrui poporu, cãci prin crescerea tenerimei se croiesce sõrtea viitoria a lui.

Nu odata s'au redicatu voci in diuariele nõstre nationale, atragendu-se atentiunea anteesemnaniloru romani asupra acestei cestiuni de mare ponderositate. Facut'au cei chiamati ce-va sãu nu? — ast'a nu o discutemu; credemu inse a ni impleni o detorintia nationale, adaugendu la cele publicate pan aci in „*Albina*“ si alte date in acãsta materia.

Sunt institute in patriã nõstra, unde tenerimea nu are nici acea ocaziune imbucuratoriã de a potẽ ascultã barem o ora la septemana ceva prelegeri in limb'a romana, ma chiar si despre limb'a si literaturã romana in mai multe locuri nici vorb'a nueste. Acẽsta este o mare lovitura viitorulu nostru, cãci tenerii se crescu in atari institute adese nu numai neromanesce, dar chiar dusmanesce facia de noi, fratii lor.

Mai in totu loculu inse, se unde e numai o mana de teneri studenti romani, ei s'au constituitu in societãti literarie, unde si-dau tenerii trud'a de a se cultivã in limb'a si literatur'a limbei lor materne si a desvoltã, lati si consolidã sentimintele romanesci in pepturile fragode. Atari societãti s'au infiintiatu mai de multu in tãte locurile unde-su concentrati teneri la studie si ele sustau si astadi. De candu inse cu sistem' a sugrumatoriã de astadi, nu numai nu se mai infintiedia din

poporate, cumu sunt: Mocodulu si Bichigiulu in cari pre la a. 1825 pana catra 40—45 se aflãu cãte doi, ma si trei preoti. Si cum erã cu potentia immultiãrea, acẽsta osebitu in comunele cele micutã, dupace se scio, cã juredictiunea militare facea fõrte multe intortocaturu pana dã facultate unuia sãu altuia de a se preoti? — Èta asiã: Preotii mai betrani se faceau orbi, schiopi, morbosi si prin urmare neabili de a functionã, si dupace si-cãpetau atestate si dola mediculu regimentulu, resemnãu pro forme in favorea sãu a fetioriloru sãu a generiloru sãu a altoru cãrturari si cantareti, cari li impleau pung'a si promiteau munti de aur, apoi deca se chirotoniãu acestia, betranii erãu sanetosi si fugiãu ca iepurii la tãte functiunile, deunde apoi certe nonumerate intre ambii preoti spre scandalisarea poporulu.

b) Vicariulu Nemesiu inca din teneretie s'a fostu dedatu la o viãtia disordinata. Elu prandiã la 4 õre dupa amedia si pana cam catra 12 õre nõptea erã totu prandiu. Odata, ca studente din suprem'a humanitatis classe, am fostu de facia la unu atare prandiu, inse nu la mеса, ci langa usia, standu in petiore si fiindu csãnatu din autorii classici, cari se

propunea pre atunci, din Virgiliu, Ovidiu, Horatiu, Catulu, din Oratiunile lui Cicerone pro lege manilia, pro Milone, in Catilinam, pro Marco Marcello, cari tãte le avea in biblioteca si pre rendu m'a pusu se traducu, mancandu elu si bendu la mеса. Dem ajeti'a se scolã cam la 10 s. 11 ore, dejunã cãte o ola de cafea si apoi lucrã paua la tempulu prandiu. Cam asiã i-a fostu petrecerea osebitu in betranetic. In casa ambã preste totu anulu de comunu cu unu cojoeru, la gramadi cu unu semetu si in capu cu o caciulu de mileu.

c) Cu espedarea scrisoriloru oficiõse ce le avea mai cu sema cu locurile mai inalte si in lucruri grele nici cum grabiã. Aflat'am concepte scrise despre acelasi obioptu decãte 2—3 ori si in fiecare corectiune si ceva nou. Adeveratu cã in urma erã unu lucru clasicu. —

IV. Vicariulu Ioanu Marianu.

Lui Nemesiu, care dupa cum am amenintu mai susu s'a promovatu la demnitatea de canonicu la a. 1834, i-a succesu *Ioanu Marianu*. — Acest'a s'a nascutu in *Zagra* din parenti granitari. Dupace a absolvitu clãsile normale in Nasedu, cele gimnasiali si

sciintiele teologice in seminarulu din Blasiu, s'a chirotonitu de preotu celibe decãtra episcopulu *Ioanu Bobu*. S'a aplecatu mai antaiu ca professore in gimnasiulu din Blasiu, si de aici s'a dispusu de parochu in loculu nascerii sale *Zagra*, de unde ducea si oficiulu de catechetu la scõlele normale din Nasedu, cam la a. 1823. Mai tardiu, pare-mi-se la a. 1826, fũ numitu de invetiatoriu normale la scõlele din Nasedu in loculu lui *Paczowsky*, care fusese cebu de origine din Boemia si tramesu de locurile mai inalte ca invetiatoriu la scõlele nõstre, desi nu scia nici unu cuventu din limb'a romana, si nici n'a invetiatu pana la morte.

Marianu indatu dupa denumirea sa, in contielegere cu direptorele *Nestoru Istrate*, a lucratu ca langa cele trei clãsi normale se se adauga si a patra, care s'a si deschisu, pare-mi-se la a 1827.

Marianu ca unulu carele absolvise clãsile gimnasiali, filosofã si teologiã, a datu invetiamentulu cu totulu alta facia decum fusese pana la elu, introducẽdu si o alta metoda, staruindu ca scolarii se intielega ce invetiã, fiindu cã pana la dinsulu li-se dã numai se invetie din obiectele prescrie in limb'a ger-

mana, fara de o li esplicã in cea matarna, sãu barem din candu in candu a le traduce. Elu a fost celu de antaiu carelo a introdusu propunerea istoriei patriei in clasa a 4.

In a. 1830 fũ tramesu in capital'a Galiciei spre a absolvi cursulu preparandiale, de unde reintorcẽdu-se cu testimoniale prescrie si-a reocupatu postulu avutu, propunendu acum si mai cu mare efectu dupa metod'a cea nõua, ce o invetiãse si incepuse acum mai in tãte scõlele germane si prin urmare si ale Austriei a se introduce.

In a. 1833 s'a denumitu de directoru a tuturoru scõleloru din regimentulu I. de granitia romana cu resiedintia in Orlatu. In septembrie 1834 morindu direptorele *Istrate* si totu atunci ducẽdu-se Nemesiu la Blasiu de canonicu, s'a stramutatu in calitate de directoru la Nasedu si totu-odata s'a denumitu si de administratoru a vicariatulu si mai tardiu de vicariu prin epis copulu de atunci *Leményi*. Dinsulu a fost celu de antaiu si celu din urma, care a adusu ambe aceste deregetorie.

(Va urmã.)

nou atari societăți acolo unde n'au fost, — dar chiar și din cele esistenți unor a li se fa- uresce perirea. Cei ce au în mână, ere lemu că vor scî pastră; dar ar trebui să ne ingrigim se să infintiedie atari societăți să unde nu-su.

Ca se trecem la unu casu speciale, adu- cem u aci nainte că la Temesiora avem unu nru forte insemnatu de studenți romani la scolele gimnasiale si reali. Necairi nu scimu să fie așa mare numeru de teneri romani, pe la institute straine, casi aci. Caus'a e, căci in Banatulu temisianu de o data, cu multa ne- dreptate poreclitu astadi Ungaria sudica, nu sunt institute gimnasiale si reale superioare, decâtu numai in Timisiora; apoi mai vine imprejurarea că acestu tîenutu e mai numai de romani locuitu si romanii — convingendu- se odata că prin invetiatura si intieleptiune omulu traiesce o viața mai libera, mai usiora — si dau tota osteneț'a a aduce ori ce sacrificiu pentru a-si lasă fiii să studiedie, — dar mul- tele neajunse ii impedează a si-i tramete la studie pe la vre unu institutu superioare ro- manu, dupa ce de acestea sunt numai in mare departare, ceea ce este impreunatu cu multe spese.

Asupra creșterii acestei junimi tre- buie dăra să ni indreptăm ochii. Cei chiamați a derege destinele națiunii romane ar trebui să reflecte aci, că in această tenerime să creșce viitoriulu unei mari părți a Romani- loru.

Acî in Temisiora este unu profesore pentru tenerii romani; acest'a inse s'a in- semnatu in „Albina“ nu numai o data, că cum de nesuficiente corespunde chiamării. Nu este destulu deci numai a avé catedre si profesori pentru limb'a si literatur'a romana, ci trebuie ca să fie ingrigiti pentru omeni conscii de chiamarea lor si strabatuti de dorulu de a si-o impleni. De aceea reprezentăm dorint'a ge- nerale, expresa adesea in publicistic'a nostra, de a vedé postulu de catechetu si prof. ro- manu la Temisiora implenitu dupa demni- tate. Insemnăm aci, că — nu scimu cum, cum nu — destulu că de unu tempu in cōce, cam de două lune, postulu de profesore ro- manu si catechetu la gimnasiulu de aci, pare a fi vacante. Unu profesore strainu s'a espi- matu in o clasa gimnasiale superioare inaintea studintiloru cam ironice, că Studintii romani n'au calcule nici din gramatec'a romana, nici din religiune, de ora ce profesorele lor a fugitu!

Ar fi de doritu să se aduca desluciri in asta privintia din parte competente, căci — desi este sciutu că studintii romani n'au vediu- tu pe dlu profesore de tempu indelungatu si nici a cunoscintia să se fi indepartatu din locu si respective de la postulu seu — totusi nu potemu să ne unimu a crede că direptiunea gimnasiale n'ar avé cunoscintia de lucru.

Ori cum să steo lucrulu, noi dorimu, ca acestu postu să se implinēca cătu de curendu prin unu individu consciu de chiamarea sa, căci din starea de pan' aci a lu- cruriloru numai reu s'a nascutu. Nu numai că nu s'a propusu nomic'a studintiloru din limb'a si literatur'a romana, dar nu a lucratu nime nici pentru a cultivă sentiementele nationali in ei. N'a fost nimo cine să li strige unu „Des- tepta-te Romane,“ si cei chiamați au uitatu chiar să-i indemne a-si infintia o societate, unde să se desvolte, deprinda si oțielesca re- ciproce.

Este deci o mare lovitura viitoriului romanu, că tenerimea romana din Banatu, concentrata mai tota in Temisiora la studie, n'are la acestu gimnasiu unu profesore ro- manu demnu de chiamarea sa si că nu este im- pulpata si spriginita prin cei chiamați să se intrunēca in o societate, pentru de a se formă ea pe sene.

Asteptăm cu sete să vedemu delatu- rate in scurtu aceste două pedece ce sugruma viitoriulu nostru prin negligerea creșterii te- nerimei nostre de la gimnasiulu din Teme- siora, — si sperăm că cei chiam ati vor grabi.

Altu cum stă lucrulu cu studintii romani de la scolele reali de aci. Acesti-a, vro 30 la numeru, nici catechetu romanu n'au vediu- tu de cincii lune de dile, apoi profes. pentru limb'a si literatur'a romana nici n'au si nusciiu pana

candu va fi totu asi! Unii din acesti teneri au uitatu mai de totu că-sa romani, ba unii se dice că ambla chiar a trece la alte confesiuni, neromane. Act este deci unu mare reu, care cade asupra autoritățiloru nostre besericesci. Ele au de a responde pentru această nu numai noue, ci și viitoriului. —

Peste totu luat, tenerimea romana din Temisiora este forte neglesă in creșterea sa romanescă. S'ar rotacé unu adevoru, daca nu s'ar constaté că această tenerime nu porta vin'a, de ora ce ea si-a datu nisuinti'a a face ce potu; apoi s'ar comito unu pecatu nati- unale, daca nu s'ar spune aci in faci'a omoni- loru, că intieligintii nostri din Temisiora si juru sunt, dupa cum se vede, cei ce nu eugeta seriosu la viitoriulu națiunii romane, căci altu feliu nici nu s'ar poté intemplă, ca ei nu numai să nu veda, dar nici să nu vré a ascultă plansorile asupra acestei neglegeri a creșterii surcei- loru viitoriului romanu.

Am descriu aci in trasare principali reulu. Sperăm că vor să vina medicii si să faca diagnosea speciale si apoi să prescrie medicin'a vindecatoria. De ar veni in se cătu de iute Mesia ce-lu astepta

Forté multi.

Paulisii, in aprilu 1875.

Batai'a lui Ddieu este asupra capului nostru. Se alegu ad ca pe la noi intre antistii si reprezentantii comunali, si inca cu fortia, astfelu de individi, cari suntu cunoscuti de poporu de cei mai cu naravuri stricate, ba pana si suspitionati de criminalisti. — Apoi éca aci si esemple: La 29 martiu a. c. ad- junctulu notariale din locu *Czeichner* — se intielege că nu dōra de flori de cucu — incercă a se senucide prin spandiaratōre, dar dandu peste elu ospetariulu din locu, l'a sca- patu cu ajutorulu unor creștini, taindu-i in- data spandiaratōrea. Si astadi acestu individu e totu in functiune, ca si cum ar fi din cei mai onesti omeni. — De curendu relacionă notariulu comunale locale la pretur'a din Radna, că i-au peritu 13 pasporte de vite, si in urm'a estei-a la 1. aprilu a. c. si sosi o comis- iune de inchisitiune in persoanele adjunctu- lui protorale Bazel, si G. Fekete commiss- ariulu de securitate, cu doi persecutori. Se cautara pasapoortele in tōte părțile, pana ce se află că le a instrainatu vice-judele *Georgiu Avramutiu*. — Multe su la noi atari casuri si apoi patronulu tuturor acestoru omeni batuciti la minte si stricati in anima — este notariulu nostru comunale *A. Bildhaus*, firesce si olu, casi cei-alalti, spriginitu pana aci de sistem'a corumpetōria. Acestu omu cu fortia si a com- pusu unu comitetu comunale din omeni in mare parte nepreceptu si stricati si cu esti-a domnesce pe cei bunii si ruinedia comun'a.

Adesea i s'au facutu obieptiunile si im- putările cele mai aspre pentru abuserile sale; elu inse se face urechia siuchata si ride de cei-ce lu-facu atentu la relele ce apēsa poporulu.

Am crediutu să publicăm astacea in generalu, sperandu că cei chiamați — dupa ce promisera in faci'a lumii, că vor se infrene pe nemoralii si nerespectatorii de legile essi- stintii — să pōta luă notitia de cele ce se in- templa la noi si să grabēca a ne scapă de atari rele, căci te dōre sufletulu, candu vedi in funtoa comunei noastre atari omeni stricati si apoi sustionuti aci prin fortia. Daca aju- toriulu va intardiā, nu mai scimu pana candu vom mai poté suferi. —

Mai multi Paulisini.

Ghiladu, in martiu 1875.

Multu Stimatē Domnule Redactore! Binevoiesce a dā locu in colonele pretiutei *Albine*, urmatōriiloru reflexiuni si rectifi- catiuni.

In nrulu 16, unii dintre civii nostrii din Ghiladu, publicara unele informatiuni, cari dēca ar fi intemeiate si calificate d'a re- parā reulu ce dieu că bantuiē comun'a nōs- tra, li-ar fi spre onōre; dar fiindu-că acele cuprindu in sine unele neadeveruri, pre unii laudandu, éra pre altii defaimandu — fora destulu temeiu, euata să incercu lamurirea adeveratei stări a lucrului.

In comun'a noastră existu două scōle or- todosse: un'a pentru prunci, alt'a pentru fete; nu sunt in sa ambele in asomenea stare, căci scōl'a de prunci e nou edificata si prove- diuta cu instrumentele si rechsitatele de lipsa la instructiune, pecandu edificiuulu scōlei de fete e in stare destulu de mi- serabile, ruinatu inlaintu si in afara si e stricatosu sanetătii elevelor. Fiindu astu foliu cu o incapere numai pentru 18 fetițe parentii din această cauza nu-si tramitu feti- tiele la scōla. ér nu din caus'a că li-ar lipsi indemnulu. Pelanga tōte, scōl'a n'a fostu nici candu gōla. Apoi nici scōl'a de prunci n'a fostu reu cercetata, căci parintii pururiā s'au

facutu atenti la detorintiele lor, si unde n'a potutu resbate poterea cuventulu, acolo a intevenitu antistia. Si daca invetiatoriulu de prunci aici diosu in comuna, altii éra si in publicitate aseriu vin'a preotiloru, dechi- andu-i de slabi si demoralisati, feresca mai antaiu pre invetiatori, a nu eliberā prunci de la scōla pentru mita!

Sciū bine cei ce scrisera, că tōte deto- rintiele ce le-au avutu preotii pana la intra- rea in viața a statutulu organicu, cadu in sfer'a de activitate a comitetulu, la care a fostu presiedinte tocmai preotulu celu mai betranu, respective *socrulu invetiatoriulu*, acell'a, care totu-odata e si *Directore localu* de scōl'a; de ce nu cautu aci vin'a? *

Reulu si scandalulu dara nu l'am provo- catu eu, precum dieu scriitorii, ci ei cu ai sei, cari in tōte reutătile au fostu partasi, ómeni marcați in comuna, acei a si cu acesti'a, cari au manipulatu avorea bisericii; apoi să ne mirăm, daca „inventariu bisericescu nu esista, banii s'au impresiatu pre la ómeni fara garantia, obligatiunile mai tōte sunt nesecure, neintabulate, nici sunt introduse in protocolu; de unde nici nu se scie apriatu ca- pitalulu bisericii, etc. etc.

Deci dupa atâtea dovedi de rea mani- pulare si de incurcature fara capetu, ce a potutu urmā, decâtu delaturarea presiedin- telui si a epitropulu?

In fine trebuie să sustienu si eu cu do- rere, ca din scōl'a noastră lipsesce *economia practica, istoria nationala si geometria*, trei obiepte cari sunt forte de lipsa unui economu romanu; dar daca ar invetiā ceva si din ele- mentele de fisica, de securu că superstitiunile inca s'ar sterpi mereu.

Respingu deci partialile imputări, ce-mi facu acei cărturari mie si-i dechiaru pre ei vinovati si respondiabili pentru ele. —

Petcu.

Apelu.

In mediloculu stramutăriloru intem- plate prin fusiunea celoru două partide mari magiare din tiēra, intereselo vitali de sub- sistintia politica nationala ne chiama de o parte a ne ingrigi de consolidarea Reuniunei noastre politice-nationali din districtulu Ara- dului; ér de alt'a a ne intielege, că dupa schimbarea correlatiuniloru dintre partid'a nostra si cele lalte două partide magiare din districtulu nostru, ce atitudine să iēa Reuni- nea noastră facia de nou'a partida liberale ma- giara? precum si pentru restaurarea biroulu Reuniunei.

Spre acestu scopu, adunarea membr- loru Reuniunei la 4 aprilu st. n. 1875 a de- cisu: *conchiataru tuturor romaniloru* din districtulu Aradului, cari sunt membrii Reu- niunei politice-nationali, la o *adunare gene- rale pe sambata in 1. maiu st. n. 1875.* dupa mediadi la 4 óre.

Sunt deci provocati toti membrii diēei Reuniuni, respective partidei nationali, a se infaciā la adunarea generala, ce se va tienne in localitatile connotationalulu *Domnu Geor- giu Dogariu in Aradu, strad'a telechiana nr. 15.*

Apelandu sentiulu acuratu romanescu alu fiecărui membru, avem firma sperantia, că nu si va crutiā nici unulu astenēl'a si jert'a materiala, pentru a participā la acea aduna- re generala, ce e chiamata a deslegā pro- blem'a consolidării si atitudinei Reuniunei nostre politice-nationali.

Er' si pana atunci, facemu atenti pre toti membrii Reuniunei nostre, ca să nu precipi- tedie insinuandu-se de membri in partid'a nou fusiunata magiara, precum nici in ver-care alta partida eterogena.

Ceea-ce aflăm cu cale si voimu să fa- cem, să facemu ca partia compacta cu dem- nitate, ér nu ca singuratici, respiti fora capu si fora directiunea!

Astu-feliu credemu că pretinde situatiu- nea noastră din acestu districtu.

Aradu, la 4 aprilu 1875.

Din partea biroulu Reuniunei politice- nationali a Romaniloru districtulu de Aradu.

Ioanu Moldovanu, mp.

vice-presiedinte interimalu.

F. H. Longinu mp.

notariu.

Publicatiuni tacsabili.

Concurse:

Spre ocuparea postulu de invetiatoriu romanu gr. or. in Comun'a *Monostoru*, Comi- tatalu Timisiorii, — care postu este indiestratu cu emolumintele urmatorie: 160 fl. v. a. bani anuali, 6 fl. pausiale, 60 meti de grāu, 4 orgie de lemne pentru invetiatoriu, 18 orgie de

*) Aci urma descoperiri despre prejude- tiele si stabilitiunile acelu parinte, cari — numai ar dovedi don' la scandalu imputatiunile ce se facu preotimei din Ghiladu. Celu pocinu din partea unui preotu asup'r'a altui'a să nu publicăm d'astea! —

Red.

paie, din cari are a se incaldí scōl'a; 2 lantie de pamentu aratoriu de I. classe; cartiru acomodat cu 1/2 jugeru de gradina pentru legumi — se deschide Concursu pana in 4 septemani dela prim'a publicare, pana candu concurentii au a substerne recursurile lor bine intocmite, in intielesulu Statutulu org. — domnulu Inspectoru scolaru *Nicolau Co- siaiu* in Timisiora — si a se presentā in comuna spre aretarea desteritătii in Cantu si Tipicu. —

Monostoru, 28 martiu 1875.

1—3

Comitetulu parochialu.

Pentru vacant'a parochia din comun'a *Susani*, protopopiatulu Fagetului, prin această se scrie din nou concursu.

Emolumentele sunt: Una sesiune pa- rochiale de 32 jugere, stol'a si birulu dela 120 de case si 1/2 jugeru de gradina intra- vilana.

Doritorii de a ocupā acestu postu au a-si substerne recursule lor, instruate in sensulu statutulu org. bisericescu si adresate comitetulu parochialu, — domnulu protop. *Atanasiu Ioanovicu* in Fagetu, pona la 15 aprilu 1875 v. candu se va tînē si alegerea *Susani* in 23 martiu 1875.

1—3

Comitetulu parochialu,

in contielegere cu dlu protoppu tractualu.

Prin stramutarea preotulu de pana aci in alta parochia, parochia romana ort. or. din comun'a *Valea-mare*, (de langa Pogani- ciu,) deveni vacante. Deci pentru implerea acestei'a, se deschide concursu cu terminu de *sisse* septemane dela prim'a publicare.

Emolumentele impreunate cu această parochia suntu:

a) una sesiune de pamentu, din care 18 jug. catastr. suntu pamentu aratoriu, 2 fenatiu si 10 tufetu;

b) dela fia-care casa rom. ort. locuita, câte 1/4 motir. austr. (10 oche,) de ocurudiu; aflanduse 93 astfelu de case;

c) competentele stolari, dupa stol'a vechia.

Coicevoiescu a ocupā această parochia, suntu avisati a-si tramete petitiunile lor, in- dicstrate cu documentele necesarie, la dlu pro- teru tractuale in Jebelu (*Zsably*;) ér pentru ca să fia cunescuti parochieniloru, pana la pusulu terminu, intru o dia de domineca seu serbatoria, să se arete in comuna.

NB! Alegendu-lu preotu, cu tempulu pōte avé si cortelu liberu cuventiosu, pen- truoc spre edificarea acestui'a esista dejā unu fondu de 600 fl. v. a.

Valea mare in 16 Martiu 1875.

2—3

Comitetulu parochiale,

in contielegere cu dlu proteru tract.

Pentru vacante parochia din comun'a *Branesci*, protopopiatulu gr. or. romanu alu Fagetulu, se scrie din nou concursu cu terminulu de 6 septemane dela prim'a publi- care in fōi'a „Albina“.

Emolumentele sunt: una sesiune de 32 jugere, intravilanulu parochialu de 1/2 jugeru, birulu si stol'a usuata dela 140 de case. Do- ritorii de a ocupā această parochia au recur- sele, instruate cu tōte documentele ce se receru in sensulu statutulu org. si adresare comi- tetulu parochialu, a le substerne dlu protop. *Atanasiu Ioanovicu* in Fagetu.

2—3

Comitetulu parochialu

in contielegere cu dlu protopopu trac- tualu.

Pentru statiunea invetiatorēscă din co- mun'a *Costeiu*, protopopiatulu Fagetulu, se scrie din nou concursu pana la 23 aprilu 1875 st. v.

Emolumentele sunt: 300 fl. v. a. in bani gat'a; 10 orgii de lemne; 8 fl. pausialu pen- tru curatirea si incaldirea scōlei; 5 fl. pau- sialu de scrisa, cartiru liberu cu grasidu si 1 jugeru de gradina. Doritorii de a ocupā acesta statiune, au a-si tramete recursule in- struate in sensulu statutulu org. bis. adre- sandu-le comitetulu parochialu, catra dlu protopopu *Atanasiu Ioanovicu* in Fagetu.

Costeiu, in 7 martiu 1875.

2—3

Comitetulu parochialu,

in contielegere cu dlu protopresbiteru tractualu.